

Vodilna regulacijska skica – zelene in rekreacijske površine, 1949

»Tamova soseska« na Teznem načrtovana 1947, foto Jože Kos Grabar, 2019

Prvo stanovanjsko naselje je Ljubo Humek načrtoval leta 1947. Po vojni, ko se je v Mariboru okrepila industrija, sta velik delež delavstva zaposlovali tovarni Metalna in TAM na Teznem. Obema so poleg novih proizvodnih objektov izgradili tudi stanovanjske. Za Metalno je načrtoval Jaroslav Černigoj in za TAM Ljubo Humek. V obeh sosestkah gre za edinstven primer urbanistične zasnove po sovjetskem vzoru, a na relativno majhnem območju in z razmeroma

veliko oddaljenostjo od mestnega središča. V obeh naseljih gre za enostaven morfološki vzorec pozidave tipiziranih blokov preproste zunanjsčine, ki spominjajo na vojaško kasarno. Njihova umestitev v prostor upošteva primernost terena, orientacijo glede na sončno osvetlitev in prostorski razmik ter izkoristi zeleno okolico. Soseski zaradi oddaljenosti od središča in pomanjkanja socialnih vsebin nudita nizko stopnjo mestotvornih kvalitet.

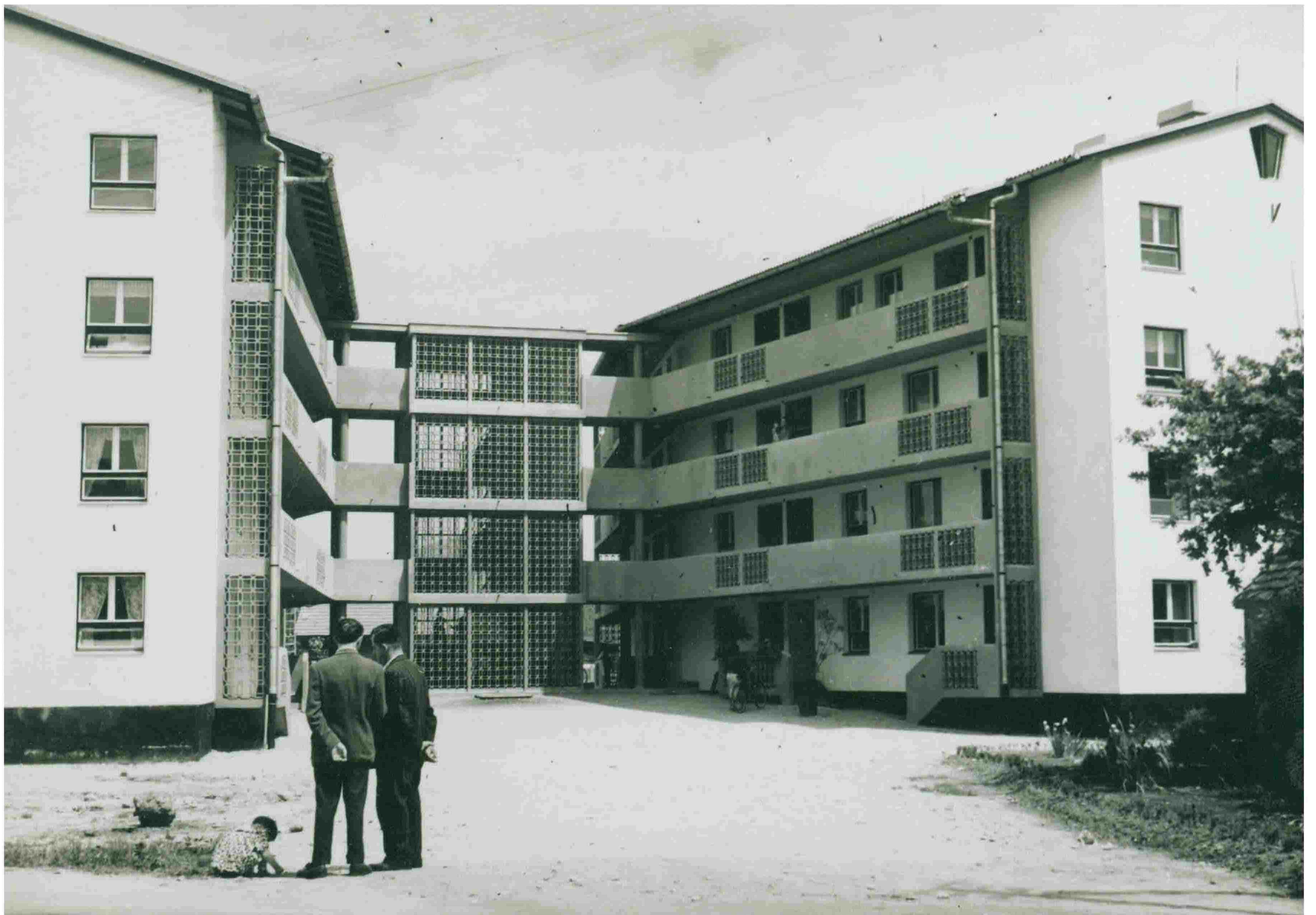
»Tamova soseska« na Teznem načrtovana 1947, foto Jože Kos Grabar, 2019

»Tamova soseska« na Teznem načrtovana 1947, foto Lea Zinauer, 2019

»Tamova soseska« na Teznem načrtovana 1947, foto Jože Kos Grabar, 2019

Blok »metuljček«, foto Vončina 1956

Med letoma 1957 in 1964 je bila zgrajena soseka na Pobrežju, ki je od leta 1960 bolj znana kot »soseka Greenwich«. Tudi tukaj je bil glavni urbanist Ljubo Humek, pri načrtovanju objektov je sodeloval arhitekt Rudi Zupan. Naselje je nastalo na nepozidani dravski terasi, nasproti nekdanje industrijske cone v Melju. Regulacijski načrt (1947) je na tem prostoru predvideval stanovanjsko zazidavo. Stavbe so razporejene ob dveh glavnih prometnicah; Greenwiški cesti in Cesti XIV. divizije. V primerjavi z gradnjo ob Gosposvetski cesti so tukaj poleg stolpnic, stolpičev in običajnih blokov še dolg ter zalomljen blok »bumerang« in dva bloka »metuljčka«. Z uvajanjem novih stavbnih oblik arhitekt ni posegal v načrtovanje stanovanj, je pa zmanjšal stroške gradnje. Tako so v primeru »metuljčka« uporabili zunanje komunikacije s stopniščnim stolpom med obema traktoma stavbe in galerijski dostop do stanovanj. Do leta 1962 so zgradili še šest stolpičev Rudija Zupana ob Shakespearjevi ulici, ki jih je investirala

Mariborska tekstilna tovarna (MTT). Kasneje so soseko dograjevali drugi arhitekti. Na severni strani Greenwiške ceste so konec sedemdesetih postavili dve desetnadstropni stolpnici, medtem ko se je na zahodnem delu soseke širila individualna gradnja družinskih hiš.

Razmestitev objektov v soseki je raznolika; postavljeni so v oblični niz ali v gručo, ponekod celo omejujejo ulico. Različno so orientirani tudi glede na potek dnevne svetlobe; večinoma imajo krajšo stranico na ulici ali pa so pot kotom zamaknjeni. Dvorišča in neposredna okolica so manj zelena kot v primeru soseke ob Gosposvetski, več površin je namenjenih parkiriščem in garažam. Največ zelenic je okoli »metuljčkov« ob Fluksovi ulici. Ob zahodnem koncu soseke so uredili središče s trgovskim paviljonom, vendar so morali leta 1984 ob izgradnji hitre ceste skozi Maribor trgovino in en krajši blok podreti. Tako je danes nad tunelom s hitro cesto betonska ploščad, namenjena parkirišču.

Blok »metuljček« danes, načrtoval Rudi Zupan leta 1954, foto Alenka Debenjak, 2019

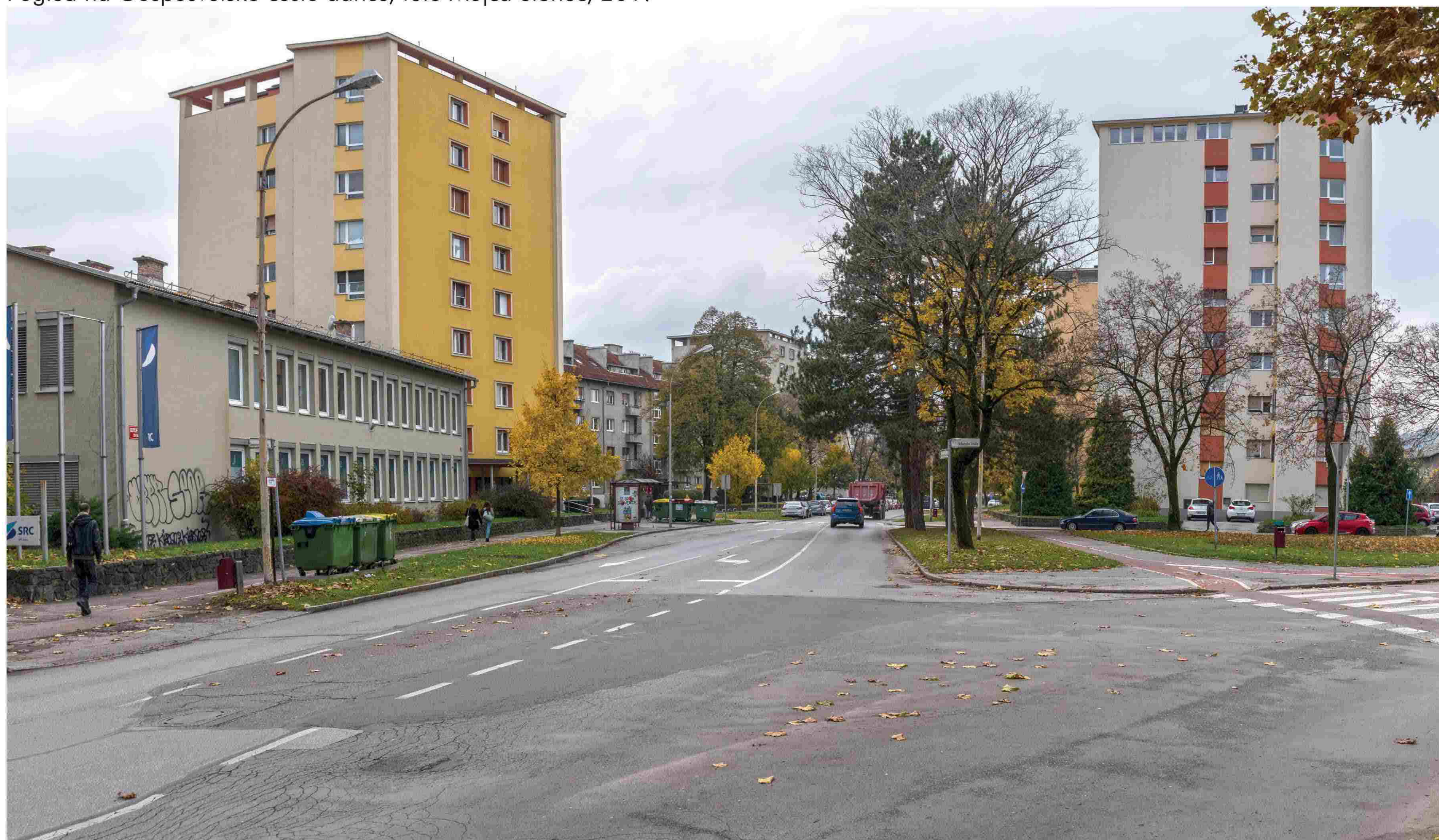

Pogled na Gosposvetsko cesto, foto Vončina, 1963

Naselje ob Gosposvetski cesti je nastalo na osnovi Humekove urbanistične zasnove iz leta 1954. Posamezne stavbe so zasnovali in izrisali arhitekti Ivan Kocmut, Vlado Emeršič, Borut Pečenko in Dušan Moškon. Investitor gradnje je bil Zavod za stanovanjsko izgradnjo. Stanovanjsko okolje predstavljajo stolpnice, stolpiči, nižji tipizirani bloki in spremljajoči objekti, povezani med seboj v enotno kompozicijo vzdolž v loku speljane ulice. Zazidavo je med letoma 1954 in 1961 opravilo gradbeno podjetje Konstruktor. Po izgradnji je bilo v naselju 430 stanovanj za približno 1330 ljudi. Vsi objekti

so postavljeni ob ulico, vendar so od nje odmaknjeni, njihov videz je različen. Za umestitev in orientacijo objektov v prostor sta bila upoštevana primerna osončenost ter medsebojna oddaljenost. Zanimiva je talna zasnova stolpnic v obliki črke T. Ivan Kocmut je prve stanovanjske stolpnice po švedskem vzoru prilagodil tako, da bi dosegel idealno osvetlitev vseh prostorov z dnevno svetlobo. Tloris na osnovni kvadrata je razširil, tako da je z okenskim izsidkom osvetlil tudi prostore na severni strani stavbe.

Pogled na Gosposvetsko cesto danes, foto Mojca Štuhec, 2019

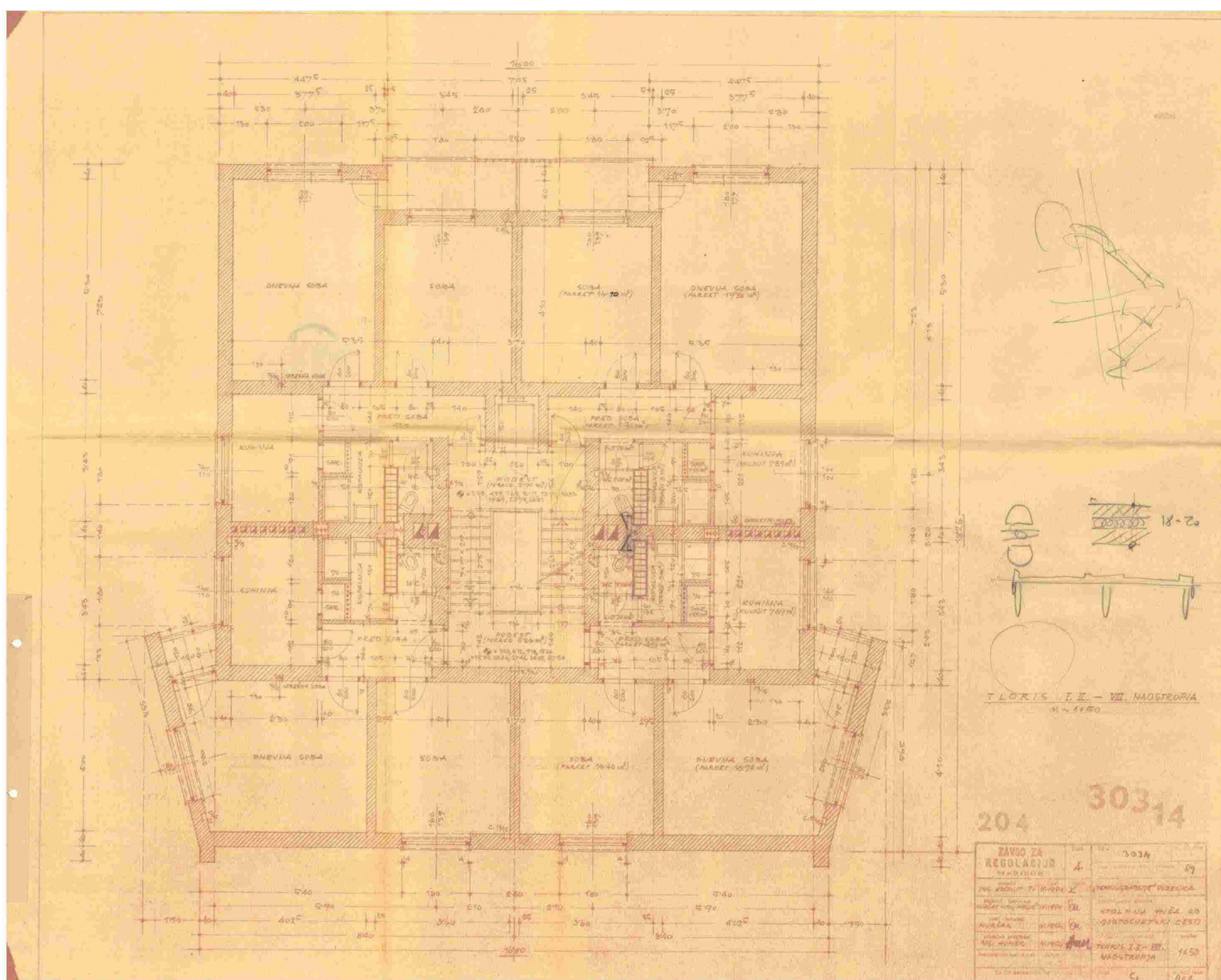

Regulacija Gosposvetske ceste, 1961

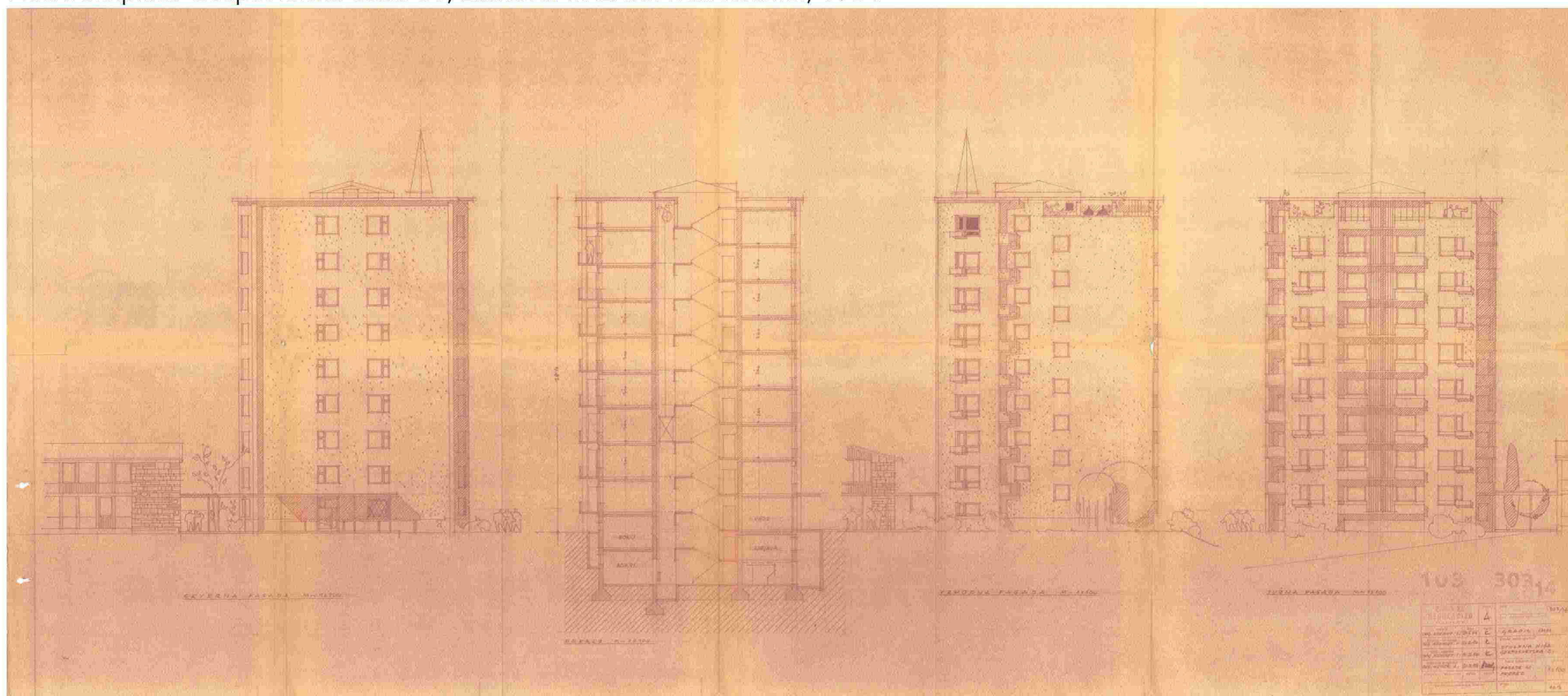
Nastala soseška je bila umeščena na rob obstoječe strnjene zazidave, a je kljub temu v morfološkem pogledu prilagojena strukturi izgradnje koroškega predmestja. Ulica, ki je pred tem segala do Vrbanske, je bila regulirana med letoma 1959 in 1961. Gosposvetki cesti so načrtovalci namenili vlogo stanovanjske ulice in zahodne mestne vpadnice. To je bilo ob slabo razvitem motornem prometu takrat razumljivo, a se je žal situacija prehitro spremenila. Med stavbami in cesto so bile površine parkovno urejene. Na obeh straneh cestišča je širok pas zelenice z nizkim

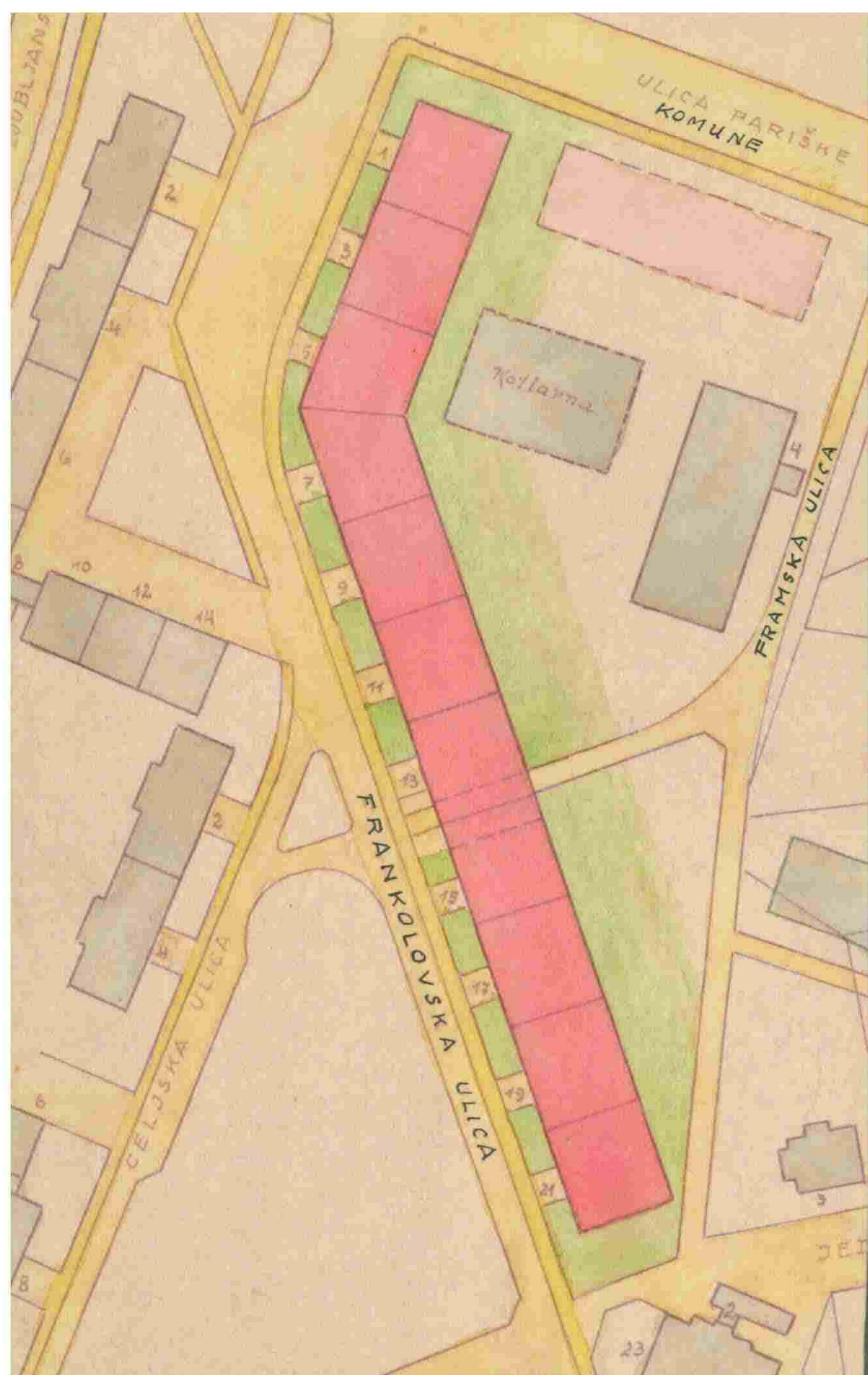
drevjem, sledi pločnik, tik ob stavbah so bili zasajeni topoli. Soseska ob Gosposvetki cesti je izjemnega pomena za razvoj stanovanjske arhitekture v Sloveniji ne samo iz vidika oblikovne kompozicije, temveč tudi zaradi realizacije spremljajočih objektov. V sklopu stanovanjskih struktur so zgradili zdravstveni dom, trgovinski paviljon, kasneje še otroški vrtec. Vse to soseški izkazuje visoko stopnjo mestotvornosti. V letu 1976 je bila v prostor vključena Forma viva, betonska kompozicija Toneta Lapajneteta Sožitje.

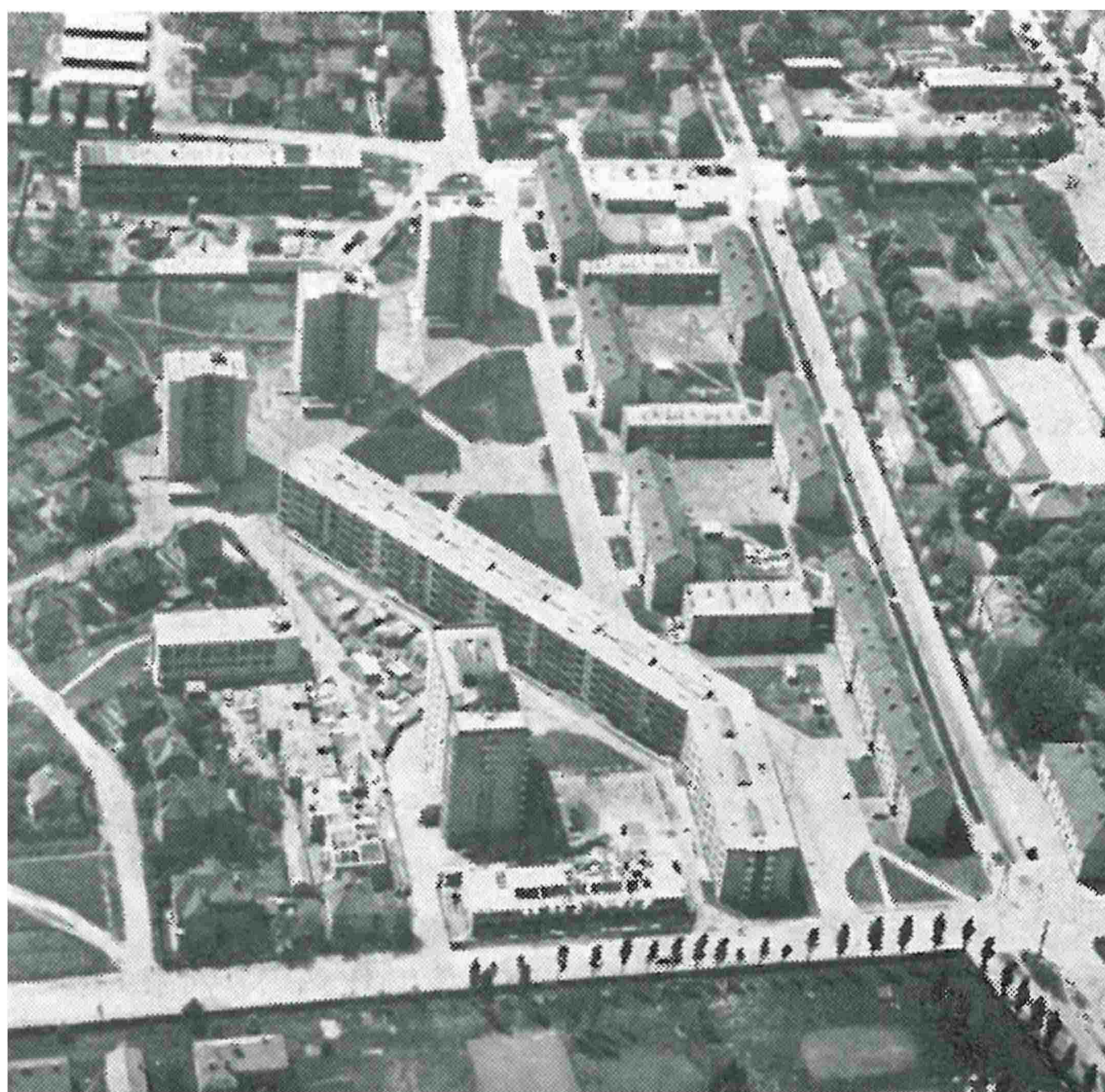
Tloris I., II. -VIII. nadstropja, stopnice Gosposvetska cesta 31, zasnoval in izrisal Ivan Kocmut, 1954

Načrti stolpnice Gosposvetska cesta 31, zasnoval in izrisal Ivan Kocmut, 1954

Blok »bumerang« na Frankolovski ulici, sestavljen iz enajstih štirinadstropnih hiš, 1961

Soseska ob Ljubljanski ulici, 1965

Tretje stanovanjsko območje, ki ga je načrtovala skupina arhitektov s Humekom na čelu, se nahaja med Ljubljansko, Fochovo in Aljaževo ulico ter Ulico pariške komune. Zgrajeno je bilo med letoma 1953 in 1962. To sosesko lahko urbanistično delimo na dva dela. Zahodni del, med vzporednima ulicama Ljubljansko in Celjsko je bil po vzoru klasične karejske obulične pozidave zapolnjen z nižjimi bloki. V vzhodnem delu stavbe sledijo dvema diagonalama, ki se sekata. Ob Frankolovski ulici je postavljen blok »bumerang«, pravokotno nanj so ob Jedličkovi ulici tri desetnadstropne stolpnice. V duhu funkcionalizma so vsi objekti

razporejeni tako, da so enakomerno osončeni, imajo minimalno ozelenitev, v njih so stanovanja postavljena prečno, kar omogoča ugodno prezračevanje.

V središču soseske, med Celjsko, Frankolovsko in Jedličkovo ulico je parkovno urejena površina. Od leta 1967 je tam tudi betonska skulptura kiparja Takeshija Kuda, nastala v okviru mariborske Forma vive. Trgovski lokal, osnovna šola, otroški vrtec in pošta ne služijo le prebivalcem tega stanovanjskega območja, temveč širše. Ponovno gre za predel mesta z visoko stopnjo mestotvornosti.

»Bumerang« in stolpnica ob Framski ulici, zasnovala in izrisala arhitekta Vlado Emeršič in Borut Pečenko, med leti 1959–1961

Forma viva v parku soseske ob Ljubljanski ulici, delo kiparja Takeshija Kuda iz leta 1967, foto Lea Zinauer, 2019

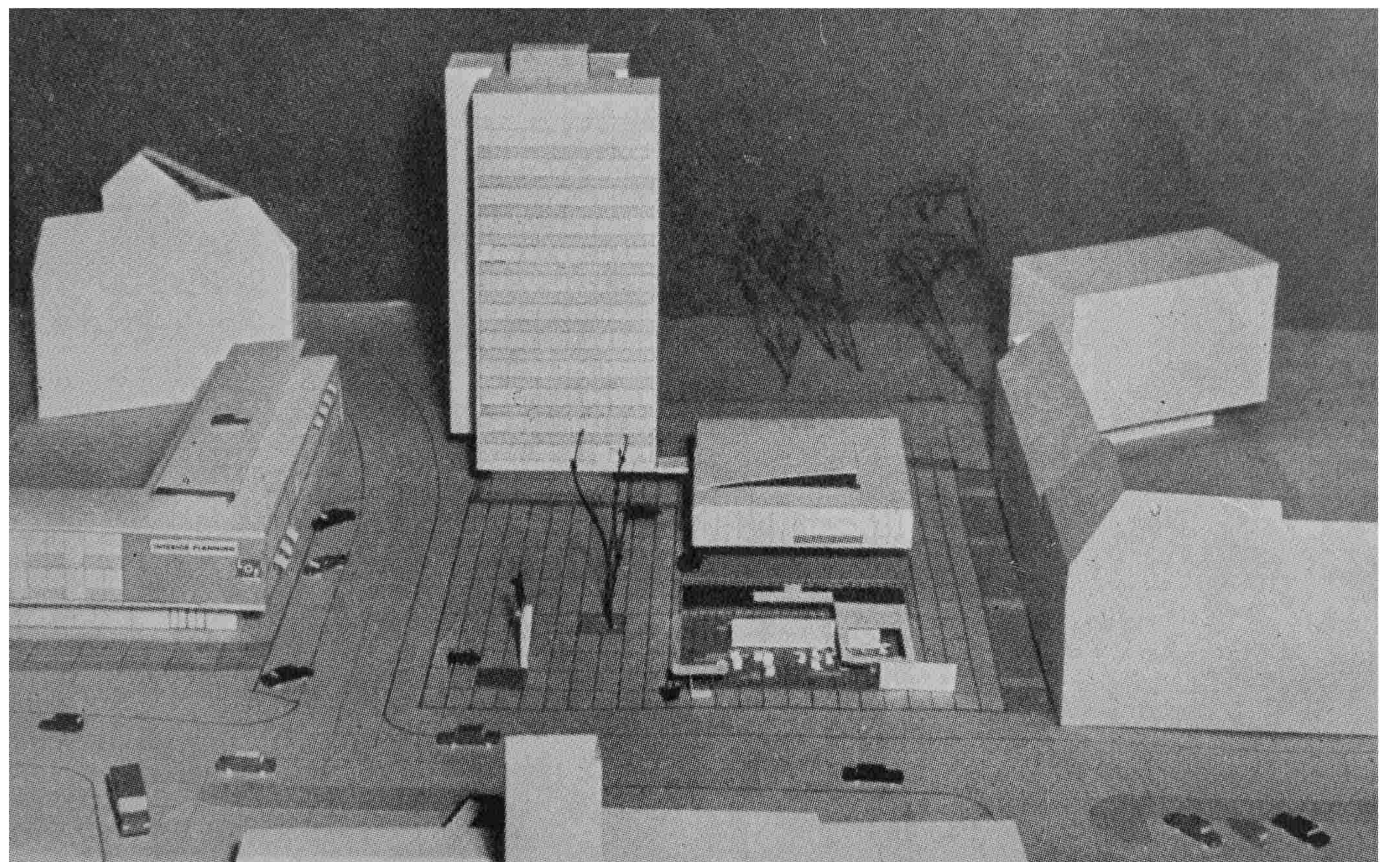
Stolpnica ob Framski ulici, foto Jože Kos Grabar, 2019

»Bumerang« ob Frankolovski, foto Lea Zinauer, 2019

Načrt za ureditev nasada, poti in postavitev spomenika Borisu Kidriču leta 1963

Neizvedena ideja za ureditev Trga Borisa Kidriča leta 1960

Projektantsko podjetje Komunaprojekt si je pridobilo ugled v širšem slovenskem prostoru, poleg načrtovanja objektov različnih namembnosti je sledilo sodobni urbanističnim smerem in jih uresničevalo v tako imenovanem mikro urbanizmu oziroma v ureditvah posameznih mestnih območij. V prvem desetletju delovanja so se v biroju veliko ukvarjali s širjenjem mestnega središča na levem bregu Drave in njegove navezave na novo magistralo čez reko. Med drugim je pod Humekovim vodstvom potekala zazidava širšega kolodvorskega območja, katerega jedro predstavlja Trg Borisa Kidriča. Gre za predel mesta, ki je bil v času vojne zaradi neposredne bližine glavne železniške postaje močno bombardiran. S postopno urbanizacijo so bile novogradnje razmeroma dobro vključene v obstoječe urbanistično tkivo.

Taki primeri so daljši blok Kersnikova 2–6/Dominkuševe 1–3, blok Maistrova 32–34 in dvojni blok Kolodvorska 8/Kopitarjeva 11. Leta 1960 je v Komunaprojektu nastal še ambicioznejši načrt Kidričevega trga s štirinajstnadstropno poslovno stolpnico, a je ostal neizveden. Še danes je dobro razvidna Humekova premišljena urbanistična zasnova celotnega Trga Borisa Kidriča, ki kaže na funkcionalno in estetsko vraščenost mlajših stavb v okolje ter zeleno parkovno ureditev z ohranjenimi in dopolnjenimi drevoredi, peš potmi, otroškimi igriščem, spomenikom Borisa Kidriča (1963) ter pet let mlajšo betonsko stebarno skulpturo Forma vive, njen avtor je Tino Liné.

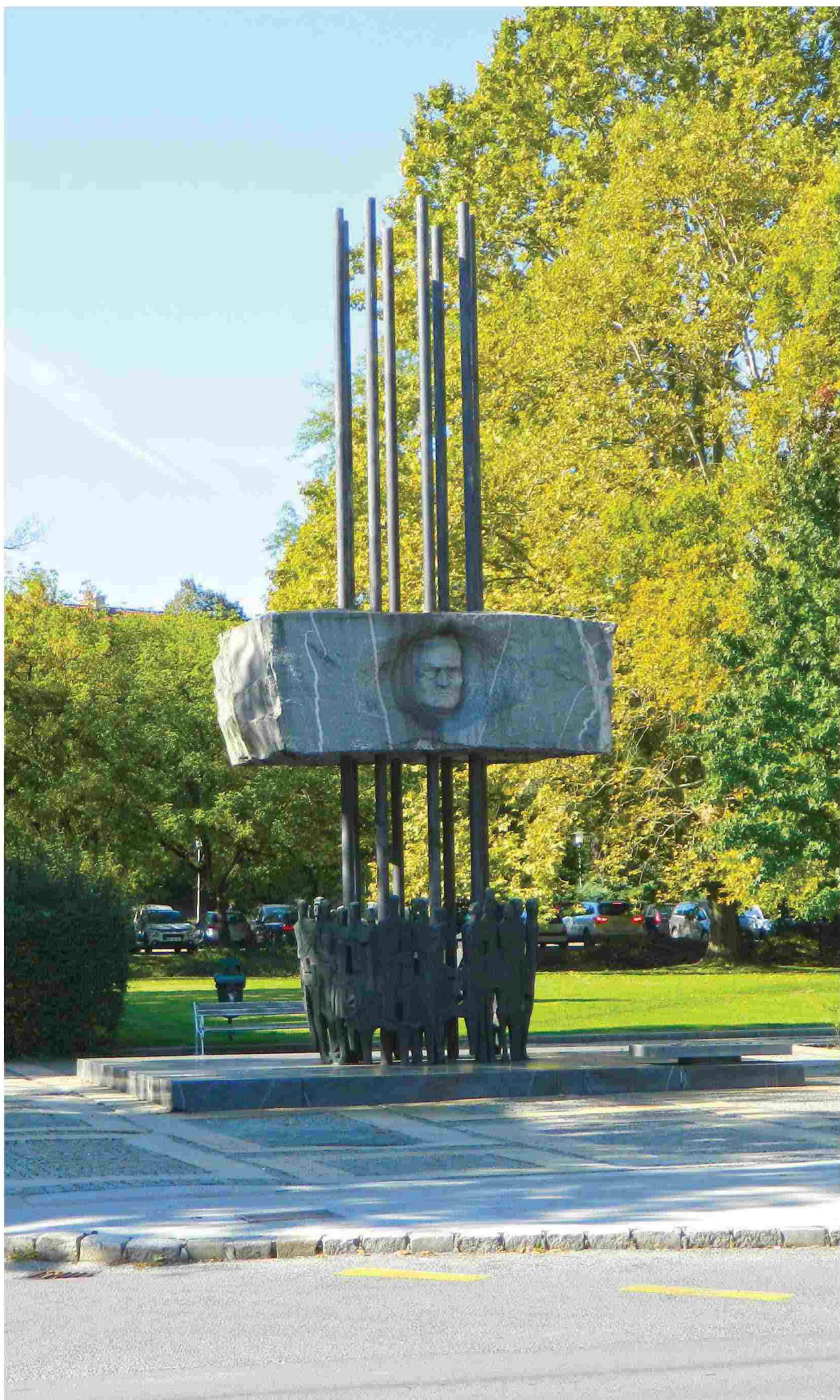

Trg Borisa Kidriča pred 1967

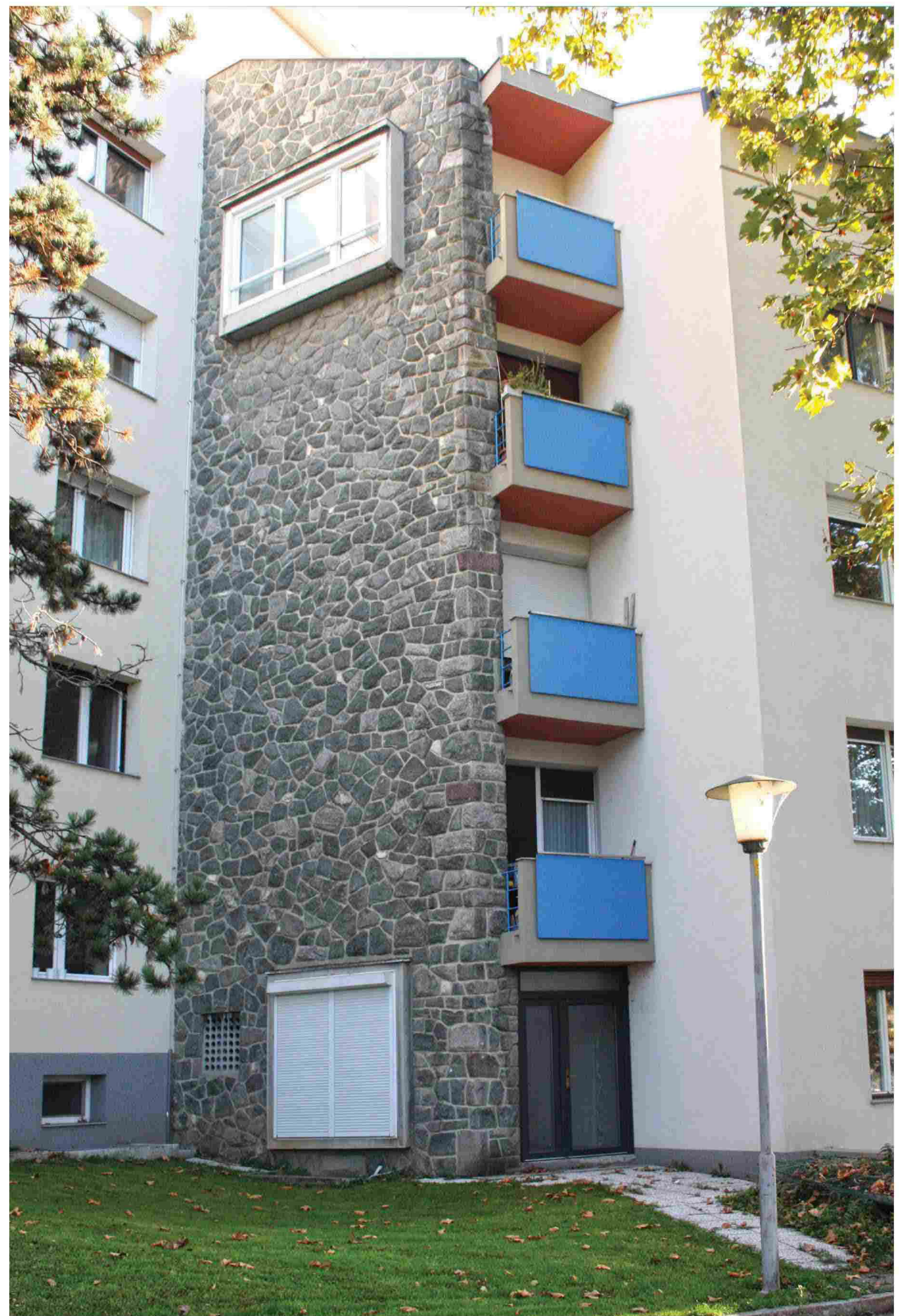
Regulacija Trga Borisa Kidriča med leti 1963–1967

Spomenik Borisu Kidriču sta zasnovala arhitekt Jaroslav Černigoj in kipar Stojan Batič, 1963, foto Jože Kos Grabar, 2019

Blok Kolodvorska 8, zasnoval in izrisal Ljubo Humek 1953, foto Lea Zinauer, 2019

Blok Kersnikova 2–4/Dominkuševa 1–3, zasnovala in izrisala Ljubo Humek in Vlado Emeršič, 1956–58, foto Lea Zinauer, 2019

